

біологічних сайтів України, де зазначено сучасні напрями роботи провідних наукових інститутів біологічного профілю, надано електронні версії наукових журналів та інформацію про проведення наукових конференцій.

Слід відзначити український біологічний сайт www.biology.org.ua на якому, крім наукових новин, розміщується інформація про конкурси та турніри юних біологів тощо. Обов'язковою умовою під час підготовки сучасного вчителя до занять є ознайомлення з найновішими відкриттями науки. Для цього можна використовувати такі Інтернет-джерела:

www.sbio.info – новини науки, навчальні матеріали, довідники, реклама, форуми;

www.biodan.narod.ru – цікава й корисна для вчителів наукова інформація з ботаніки, зоології, генетики, антропології;

www.molbiol.ru – матеріали з класичної та молекулярної біології, статті провідних сучасних вчених в галузі біології про нові наукові відкриття.

Одними із найбільш пізнавальних позакласних занять є екскурсії. Мережа Інтернет дозволяє проводити ці заняття віртуально, не покидаючи класної кімнати. Так, наприклад, www.nbg.kiev.ua – сайт Національного ботанічного саду ім. М.М.Гришка НАН України, чудовий ресурс для проведення віртуальної екскурсії для учнів 7 класу з метою ознайомлення з покритонасінними рослинами.

Для учнів 8 класу цікавою буде віртуальна екскурсія до Національного науково-природничого музею НАН України – www.museumkiev.org.

Для учнів старшої школи можна провести екскурсію в Національний музей Дарвіна – www.darwin.museum.ru, відвідати експозиційні зали “Зоогеографія”, “Розвиток органічного світу”, “Еволюція поведінки”, “Походження людини”, “Взаємодія людини і природи”.

Основними методами використання ресурсів Internet у підготовці та проведенні позакласних заходів є: демонстрування сайтів, що містять різноманітні малюнки, 3d-моделі, анімації, довідники, інтерактивні словники, використання електронних бібліотек, проведення віртуальних екскурсій.

Нами було розроблено позакласний захід у формі усного журналу «ВІЛ та СНІД – факти та упередження» з використанням освітніх ресурсів – веб-сторінок та відеороликів. Захід доцільно проводити у 9-11 класах з метою розширення знань про імунний захист організму, зокрема ризики захворювання на ВІЛ/СНІД. При проведенні заходу було використано проблемні запитання про ВІЛ/СНІД для з'ясування рівня обізнаності учнів з цією темою, взяті із сайту <http://www.avert.org/lesson-and-activity-plans-learning-facts-about-aids.htm>; статистичні матеріали, що стосуються захворюваності на ВІЛ/СНІД – із електронного ресурсу <http://science.nationalgeographic.com>; відеоролики із ресурсу <http://www.youtube.com/watch?v=Pf8IPqmxBUI>.

Отже, завдяки інформаційним ресурсам учитель та учні можуть дуже швидко отримувати точні дані з різних питань, що значно полегшує роботу під час підготовки та проведення позакласних заходів з біології. Крім того, використання Internet ресурсів сприяє зацікавленості учнів до вивчення біології та розвитку їх пізнавальних інтересів.

Література

1. Жалдак М.І. Система підготовки вчителя до використання інформаційно-комунікаційних технологій в навчальному процесі / М.І. Жалдак // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання: Зб. наук. праць – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2010. – №11(18) – С. 3-16.
2. Лаврентьєва Г.П. Використання електронних ресурсів для проведення науково-дослідної та педагогічної діяльності у навчальних закладах [Електронний ресурс] / Г.П. Лаврентьєва. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/ejournals/ITZN/em6/content/08lgpiei.htm>.
3. Мороз І.В. Позакласна робота з біології. Навчальний посібник / І.В. Мороз, Н.Б. Грищай: Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2008. – 272 с.
4. Осадчий В. В. Передумови та технології створення освітніх Internet ресурсів [Електронний ресурс] / В'ячеслав Володимирович Осадчий. – Режим доступу: www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Pipo/2009_22-23/09ovvcfi.PDF.

РОЛЬ ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У РОБОТІ З «ВАЖКИМИ» ПІДЛІТКАМИ

І.В. Тараненко
Полтава, Україна

Нині спостерігається тенденція збільшення кількості дітей та підлітків з девіантною поведінкою (О.Д.Гонєєв, В.М. Оржеховська, А.В.Мудрик, В. Н.Мясищев.), що зумовлює важливість і необхідність пошуку шляхів управління виховним процесом з даним контингентом. Проблема профілактики правопорушень неповнолітніх, сімейного неблагополуччя, залишаються в числі пріоритетних напрямів соціальних інститутів усіх рівнів.

Серед чинників, що позитивно впливають на попередження і подолання протиправної поведінки дітей і підлітків, фізичній культурі відводиться пріоритетне місце (В. В. Баженов, О. А.Борисов, А.А.

Деркач, В. В. Дудоров, С. В. Якимович.). Фізичні вправи та спортивна діяльність є ефективним засобом виховання. У процесі занять фізичною культурою і спортом моделюються ситуації, які потребують максимально проявити свої фізичні та вольові якості в екстремальних умовах на фоні емоційного напруження. В спортивній діяльності людина вчиться керувати своєю поведінкою, проявом почуттів у залежності з моральними та дисциплінарними нормами. [2, с 35]

Емоційність і колективний характер фізкультурно-спортивної діяльності, різноманітність позитивних мотивів, максимальна реалізація творчих можливостей дітей і підлітків надають право розглядати її, як ефективний засіб виховання (В. В. Белорусова, М. І. Станкин). У структурі потреб “важких” підлітків заняття фізичними вправами займають провідне місце (О.С. Куц, Т. Н.Краснобаєва, Г. П. Медведєва). У зв'язку з цим, важливо використовувати фізичну культуру і спорт для корекції асоціальної поведінки підлітків, залучення до сфери соціально-корисної діяльності.

Нині в системі освіти, набувають пріоритетного значення загальнолюдські цінності, гуманістичні основи в розвитку особистості, орієнтація на інтереси людини. Відповідно до Законів України “Про освіту”, “Про фізичну культуру і спорт” визначені головні принципи фізичного виховання учнів – принципи гуманізму, демократизму та природовідповідності, які базуються на турботі про фізичне і психічне здоров'я дітей. Згідно “Концепції загальної середньої освіти (12 - річна школа)” особистісно орієнтована модель навчання та виховання замінює авторитарно-дисциплінарну, тобто навчання та виховання особистості ґрунтується на “індивідуалізації, створення умов для саморозвитку і самонавчання, осмисленого визначення своїх можливостей і життєвих цілей”[3]. Особистість людини в її цілісній і багатовимірній структурі є вищою цінністю освіти.

Дослідники підкреслюють, що фізкультурна діяльність відкриває реальні можливості та перспективи для вирішення завдань морального, соціально-культурного і естетичного виховання.

На думку фахівців, реалізація таких можливостей може бути забезпечена, тільки в умовах оптимальної педагогічної дії. Готовність педагога фізичної культури до результативної навчально-виховної діяльності з “важкими” підлітками, з урахуванням її особливостей, визначається реалізацією системи професійної підготовки, орієнтованої на таку діяльність.

Аналіз науково-методичних публікацій дозволяє стверджувати той факт, що категорія підлітків, в роботі і взаєминах з якими, вчителю, вихователю, тренеру доводиться докладати додаткові зусилля, потребують спеціально організованої корекційно-педагогічної діяльності. Така діяльність складає частину соціально-педагогічного процесу, який спрямований на виявлення дітей та підлітків з девіантною поведінкою, діагностику причин, умов відхилень в поведінці, розробку загальнопедагогічних, спеціальних заходів по попередженню і подоланню негативних тенденцій в розвитку і формуванні особистості підлітка.

Корекція поведінки підлітків, яка відхиляється від норми, є складним соціально-педагогічним і психологічним комплексом взаємозв'язаних і взаємообумовлених процедур, дій, спрямованих на регуляцію мотиваційно-ціннісного потенціалу особистості. Регуляція мотивації, установок, поведінки і ціннісних орієнтацій “важкого” підлітка і наступна корекція особистісних якостей відбувається за рахунок мобілізації зусиль учасників педагогічного процесу.

Можливості фізкультурної діяльності в системі фізичного виховання для вирішення завдань виховання можуть бути реалізовані тільки в умовах оптимальної педагогічної дії.

Вчитель загальноосвітньої школи є ключовою фігурою в навчально-виховному процесі.

В залежності від рівня професійно-педагогічної підготовки, сформованості особистісних професійно значущих якостей, в залежності від категорії дітей з девіантною поведінкою, від ситуації, в якій здійснюється корекційно-педагогічна діяльність проявляються характер і сила педагогічної дії, стиль взаємовідносин педагога і вихованця. Існують різні підходи до класифікації та оцінки стилів взаємовідносин і характеру педагогічного впливу на вихованців.

Кожен, з виділених Є.І. Роговим типів вчителів (предметник, організатор, інтелігент і комунікатор) має свої способи, механізми і канали передачі виховних впливів [1, с 243].

Так, учитель-предметник, твердо впевнений в необхідності знань та їх значущості в житті школяра, для нього характерним є виховання учня засобами предмета, який вивчається, шляхом зміни його сприйняття наукової картини світу, залучення до роботи в позаурочний час у клубах, факультативах, секціях.

Учитель-організатор є лідером не тільки серед учнів, але і в педагогічному колективі, свої особистісні якості розкриває в ході проведення різноманітних позакласних заходів. Результати його педагогічної дії спостерігаються в сфері ділової співпраці, колективної діяльності, формування дисциплінованості тощо.

Учитель-інтелігент, або просвітитель, відрізняється принципіальністю, дотриманням моральних норм. Себе реалізує за рахунок просвітительської діяльності, несучи вихованцям моральність, духовність, відчуття свободи.

Учитель-комунікатор відрізняється низькою конфліктністю, доброзичливістю, здібністю до

емпатії, любов'ю до дітей. Свої виховні дії реалізує через пошук механізмів сумісності з учнями, через знаходження точок дотику в особистому житті, що викликає найбільші зміни в особистості підлітка, в його поведінці та взаємовідношенні з оточуючими.

Безперечно, останній тип особистості педагога найбільш прийнятний в проведенні педагогічної діяльності з “важкими” підлітками. Він найблище знаходиться до учня, до розуміння його проблем і складностей у взаємовідносинах з оточуючим світом. Такий вчитель може розраховувати на результативність своєї корекційно-педагогічної діяльності, на адекватну реакцію з боку “важкого” підлітка.

Таким чином, фігура вчителя фізичної культури займає значуще місце в роботі з важковиховуваними підлітками в системі педагогічної діяльності. В учителі, його професійно-педагогічної підготовці акумулюється весь той досвід, що накопичений по індивідуальній роботі з підлітками в загальноосвітній школі; в його діяльності та професійних обов'язках з'являються нові направлення, які викликані необхідністю більш продуктивної роботи з “важкими” підлітками.

Література

1. Гонеев А.Д. Основы коррекционной педагогики: учеб. пособ для студ. высш. учеб. заведений / Гонеев А.Д., Лифинцева Н.И., Ялпаева Н.В.; под. ред. В.А. Сластенина. – 6-е изд., стер. – М. : Издательский центр «Академия», 2010. – 272 с.
2. Карпушин Б.А. Педагогика физической культуры: ученик / Б.А. Карпушин. – М. : Советский спорт, 2013. – 300 с.
3. Концепція загальної середньої освіти (12-річна школа) (2 частина) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nachalka.com.ua/publ/13-1-0-88>

ПЕРЕДУМОВИ АКТУАЛІЗАЦІЇ В ПРАКТИЦІ ВІТЧИЗНЯНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ПРОГРЕСИВНИХ ІДЕЙ А. С. МАКАРЕНКА ЩОДО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГА-ПРОФЕСІОНАЛА

А.В. Ткаченко

Полтава, Україна

Цілком закономірно, що в процесі вивчення особливостей макаренківської концепції професійного розвитку особистості не можна обійти одну із найбільш принципових проблем в оцінці будь-якої педагогічної системи – міру її соціальної життєздатності, тобто відтворюваності в умовах іншої, зокрема сучасної, освітньої практики. Несприйнятливості освіти 1920–30-х років до багатьох макаренківських педагогічних ініціатив ще не дає підстав для песимістичних висновків. Принаймні приклади творчого опрацювання ідей видатного педагога в умовах нашого часу дають достатньо обнадійливі результати. У всій багатовимірній спадщині А. С. Макаренка для нас особливо цінною видається авторська концепція педагогічної майстерності як найбільш завершена і концентрована форма його професіогенетичного досвіду.

Як відомо, в останні роки життя вчений висловив декілька прогностичних ідей щодо модернізації системи підготовки вчителя-вихователя. Усвідомлюючи недоліки програм практичної підготовки педагогів у вітчизняних ВНЗ, А. С. Макаренко неодноразово демонстрував своє критичне ставлення до них. Наприклад, ще 15 вересня 1927 року, під час обговорення на засіданні ОКДД кадрових проблем Трудового дитячого корпусу Харківського округу, він говорив, що “педагогами треба вважати осіб, які знають педагогічну роботу, але не тих – які лише мають диплом” [1].

Але, полемізуючи з існуючою практикою, він не тільки був переконаний у необхідності її докорінної перебудови, а й намагався створити головні обриси педагогічної вищої школи майбутнього. Уважний аналіз відповідних текстів [2] дозволяє побачити, наскільки ґрунтовно і виважено А. С. Макаренко намагався підійти до вирішення зазначеної проблеми: його пропозиції охоплюють одночасно всі її базові рівні – методологічний, теоретичний і технологічний.

Методологічна позиція вченого характеризується передусім системним підходом до аналізу змісту майстерності вчителя, здатністю усвідомити всю поліаспектну феноменологію цього явища, прагненням представити його як цілісну і вкрай важливу педагогічну реальність. Так само послідовно А. С. Макаренко виступає й як педагог-теоретик, визначаючи функції педагогічної майстерності, її структуру і головні критеріальні показники. Прискіпливий і спостережливий дослідник, він аналізує факти свого і чужого досвіду, узагальнює багаторічний емпіричний матеріал. Головними ж технологічними розробками вченого є запропоновані ним програми своєрідних педагогічних тренінгів. Коротке життя, на жаль, не дозволило А. С. Макаренку завершити всебічне обґрунтування своїх ідей, але рівень концептуальної цілісності останніх дає підстави для позитивного прогнозу щодо їхньої актуалізації в умовах сьогодення.

Хоча типова для вітчизняної освіти парціальність упровадження в програми психолого-педагогічних циклів ВНЗ розроблених А. С. Макаренком теоретичних основ професійного розвитку педагога не дозволила провести їхню всебічну апробацію, вважаємо, що існує система об'єктивних